

HELYI TANTERV

GYENGÉNLÁTÓ, ALIGLÁTÓ TANULÓK SZÁMÁRA

Magyar nyelv és irodalom

1-4. évfolyam

2020.

Tartalomjegyzék

1. Óratervi specialitások

2. Célok és feladatok

2.1. Az 1-2. évfolyam alapfeladatai:

2.2. A 3-4. évfolyam alapfeladatai:

3. Témakörök, tartalmak

3.1. A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata 1-2. évfolyam:

3.2. Beszéd és olvasás 1-2. évfolyam

3.3. Írás és helyesírás 1-2. évfolyam

3.4. A témakörök áttekintő táblázata 3-4. évfolyam:

3.5. Olvasás, szövegértés 3. évfolyam

3. 6. Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás 3. évfolyam

3.7. Olvasás, szövegértés 4. évfolyam

3.8. Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás 4. évfolyam

4. Értékelés

5. Feltételek

5.1. Optikai és elektronikai segédeszközök

5.2. Nagyított írólapok (füzetlapok), aliglátóknak, speciális füzetek

5.3. Az olvasókönyv

5.4. Speciális feladatlapok az olvasáshoz, a betűk vázolásához, a betűk írásának gyakorlásához

5.5. A megfelelő íróeszközök

6. Módszertani ajánlások

6.1. Az olvasás, írás tanulásának előkészítése

6.2. Az írás tanításának módszerei

6.3. Betűtanítás, az olvasási készség fejlesztése

6.4. Javasolt olvasmány-feldolgozó eljárás

6.5. A látássérülésből adódó olvasási nehézségek és a diszlexia elkülönítése

6.6. Az olvasókészülékek használatának elsajátítása

6.7. A Braille írás-olvasás

Felhasznált és javasolt irodalom

1. Óratervi specialitások

A gyengénlátó tanulók budapesti iskolájának helyi tanterve a 2020-as Nemzeti alaptanterv alapján, a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében foglaltak figyelembevételével készült. A helyi tanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyának témakörei és tartalmi nagyrészt megegyeznek a kerettantervben szereplőkkel. A helyi tanterv anyagába beépülnek a látássérülésből fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítását, kompenzálását, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítását segítő speciális feladatok is.

A gyengénlátó és az aliglátó tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

A megfelelő eszközök biztosítása mellett a követelmények mennyiségi és minőségi teljesítése a látássérült tanulók egyéni adottságai szerint várhatók el. A tanulási és nevelési célok elérését a tanulók látásteljesítménye és intellektuális képességei egyénileg befolyásolják. A látássérüléshez társulhat egyéb fogyatékosság is (mozgás-, hallás- és intellektuális képességzavar, autizmus spektrumzavar stb., illetve mindezek halmazott megjelenése). Az alkalmazott speciális módszereket és eszközöket minden esetben a tanulók állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

Beiskolázáskor tanulóink között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó különbségek jelentősek, eltérő a fejlődés üteme, ezért az első két évfolyam anyagát nem választottuk szét, egy egységként kezeljük. Biztosítva ezzel, hogy a fejlesztési követelmények maximálisan igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez, és hogy a tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl. Így az érésben és fejlődésben késést mutató gyermekek lehetőséget kapnak, hogy az első évfolyam követelményeit egy tanítási évnél hosszabb idő alatt teljesítsék.

A gyengénlátásból, aliglátásból fakadó sajátos nehézségek miatt az olvasás-írás elsajátítása több időt igényel, ezért magasabb óraszám javasolt az első, második és harmadik évfolyamon. Az ismétlésre, gyakorlásra szánt idő is megnövekedik.

2. Célok és feladatok

A látássérült tanulók iskolai fejlesztésének alapelvei szerint két fő feladatot kell megoldani: az általános, korszerű alpműveltség nyújtása és a gyengénlátásból adódó hátrányok leküzdése.

A magyar nyelv és irodalom alsó tagozatos tanításának céljai

- Megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat.
- Az életkori sajátosságok figyelembevételével elindítsa a kisgyereket a tudatos nyelvhasználat képességének kialakulása felé. Ezáltal a gyermek megtanul igazodni a kommunikációs helyzethez, beszédében pontosabbá válik gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése, kialakulnak benne az udvarias nyelvi viselkedés szokásai, eredményesebb lesz együttműködése társaival és a felnőttekkel.
- Fejlődjék szókincsük, sokféle tapasztalatot szerezve valóságos ismeretek álljanak egy-egy fogalom mögött. A látásos megismerést összekapcsoljuk és kiegészítjük minden lehetséges érzéketi benyomással. Megfelelő mennyiségű többletidőt biztosítunk a részlet pontos észlelésére.
- Az irodalmi művek sokfélesége, a választott eszközök és módszerek biztosítják kíváncsiságuk felkeltését és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Törekszünk arra, hogy a képzési szakasz végére életkoruknak megfelelő biztos szövegértéssel, többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkezzenek, az általuk olvasott szövegeket képesek legyenek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott szövegek tartalmával, képesek legyenek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat képességeiknek megfelelően elő tudják adni.
- Feladatunk már alsó tagozatban, hogy elkezdjük keresni azokat a legcélszerűbb utakat, melyek megkönnyítik a látássérült tanulók részvételét az oktatási folyamatban. Szükséges az önálló tanulást segítő speciális szoftverek, okoseszközök készségszintű használatának támogatása. Szem előtt kell tartani a

látássérült gyermekek hosszútávú, valós érdekeit, szemészeti állapotának prognózisát. A képernyőolvasó programok használatával megismerhetik a hosszabb terjedelmű irodalmi műveket, amelyek elolvasása nehézséget jelentene, vagy lehetetlen lenne számukra. Szükség esetén a hosszabb terjedelmű írásművek létrehozásakor a kézírást kiválthatja a laptop használata. A gépi írás tempója a gyakorlás következtében a kézírásnál gyorsabb, írásképe könnyebben olvasható. Lehetőséget kell teremteni a magyar nyelv és irodalom órákon, hogy használhassák az informatikai eszközöket, amelyekkel gyorsabban, eredményesebben, könnyebben végezhetik tanulási feladataikat.

- A negyedik évfolyam végére egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető, önmaga és mások számára jól olvasható írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.
- Iskolánkban kiemelt feladat, így ennek a tantárgynak a tanítása is hozzájárul, ahhoz, hogy látásteljesítményük közeledjen a látóképesség alapján elvárható szinthez, látási észlelésük pontosabbá, differenciáltabbá váljon. Kompenzáló képességeik fejlődjenek (képzelet, gondolkodás, emlékezet). A vizuális figyelem terhelhetősége (időtartam, terjedelem, koncentráltság) növekedjen. Ha szükséges meg kell tanulniuk a számukra legmegfelelőbb optikai segédeszköz vagy az elektronikus készülék használatát az olvasáshoz, íráshoz. Az olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi és vizuális készség és képesség folyamatos fejlesztésével.
- A gyengénlátó és aliglátó gyermekek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás mellett más – haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese) és hallási – beállítódás is jellemzi. Fontos az összes érzékszerv – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tudatosítása és tanítása. Erre a tantárgy tanításánál is figyelünk.
- Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az előkészítő időszak hosszát rugalmasan kezeljük, figyelembe véve az iskolába kerülő gyerekek vizuális képességeit, a látássérülésükből adódó nehézségeit, eltérő adottságait, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban megfigyeljük és a bemeneti mérésünk segítségével felmérjük a tanulók képességeit (lateralitás, tájékozódás térben, síkban, finommotorika, szem-kéz koordináció, orientáció síkban, írást megalapozó

készségek, vizuális részképességek, olvasást megalapozó készségek). Ezekre és a gyerekekkel a beiskolázás előtt foglalkozó utazó tanáraink tapasztalataira építve kezdjük meg a differenciált fejlesztést.

- Fejlesztési célunk az, hogy a betűtanítás és -tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjék, de szükség esetén a kétjegyű betűk tanítása átkerülhet a következő tanévre. A biztos betűismeret, az ismeretek megszilárdulása, a vizuális hasonlóságokból eredő hibák elkerülése érdekében nem sietünk a betűk tanításával, elegendő időt biztosítunk, és igazodunk a gyerekek képességbeli eltéréseihez, fejlődéséhez. Az írott nagybetűk tanítása második osztályra tevődik át. A látássérülésből adódó nehézségek miatt szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztés szükséges, de ennek mértéke a tanulók egyéni képességfejlődésének függvénye. Az érésben és fejlődésben késést mutató látássérült gyermekek számára, amennyiben szükséges az első évfolyam követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb időt biztosítunk, ezért az első és második évfolyam anyagát egy egységként kezeljük.

2.1. Az 1-2. évfolyam alapfeladatai:

A gyengénlátó gyermek számára az iskolai követelmények egy része nagyobb erőfeszítést, több kitartást, koncentráltabb figyelmet igényel, megterhelőbb, mint az éplátásúnak. Éppen ezért a játékosság, a tevékenységek váltogatása, az újszerűség fontos motiváló erő.

Az érzelmi támasz biztosítása, az önbizalom, a pozitív énkép alapozása ezeken az órákon is megvalósul.

Önállóság iránti igény felkeltése, erősítése is mindennapi feladatunk.

Az iskolába kerülő gyermekek nyelvhasználatára nagyon eltérő. Ennek a két évfolyamnak az egyik fő feladata az ösztönös nyelvhasználat tudatosítása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének eredményeként fejlődik a tanuló fonémahallása, szótagolási, valamint analizáló-szintetizáló képessége, mindeközben elsajátítja az olvasás-írás jelrendszerét.

Az olvasás és írás készségének kialakítása alapvetően meghatározhatja a tanuló későbbi tanulási képességeinek fejlődését, iskolai sikerességét. Ezért szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált alapozás.

Az első tanév első féléve előkészítő időszak, melynek célja a tanulók megfigyelése, valamint a megfigyelések alapján a részképességek koncentrált és differenciált fejlesztése, a fő hangsúly a képességfejlesztésen van.

Az első félévben az írás előkészítése történik, melynek során kialakulnak a helyes írásszokások, megismeri a speciális pad használatát. Megtörténik a tanulók tájékozódási és finommotorikus képességeinek a fejlesztése, a betűelemek megismerése, vázolója.

Azoknál a látássérült (aliglátó) tanulóknál, akiknek az egyéni látásteljesítménye szükségessé teszi, meg kell találnunk azt az optikai vagy elektronikus eszközt, melynek használatával elsajátíthatja az írás, olvasás jelrendszerét.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása párhuzamosan folyik az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztésével az egyes témakörök mentén. Az olvasástechnika elsajátításától folyamatosan a szövegértésre tevődik a hangsúly.

Az első két évfolyamon megkezdődik a rendezett íráshasználat kialakítása. Ez lendületes vázolóval, vonalvezetés gyakorlásával, rendezett írásképre, önellenőrzésre és javításra való szoktatással történik.

Az írás, helyesírás tevékenységi kör kapcsán az elsődleges cél a nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakítása és fejlesztése.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

2.2. A 3-4. évfolyam alapfeladatai:

A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.

A szöveghű és látásteljesítményük alapján elérhető olvasási készség elsajátításán túl a 3-4. évfolyam feladata az értelmező, a kritikai és kreatív olvasási képesség megalapozása is.

Erősíteniünk kell a gyermekek fogékonyságát az irodalmi művek érzelmi, erkölcsi, esztétikai értékei iránt. Megismerkedhetnek a klasszikus, a kortárs hazai és határon túli magyar irodalommal. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés.

Fontos a szövegértés gondozása, amely megalapozza a tanulás egész későbbi folyamatát, fejleszti az intellektuális képességeket, szélesíti a tanulók látókörét. A szövegértés feltétele a látásteljesítménytől függő, megfelelő tempójú hangos és néma olvasás.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesírásával foglalkozunk.

A 3–4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is. Ezek érdemjeggyel történő értékelése – az értékelés szubjektív jellege miatt – nem javasolt.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

3. Témakörök, tartalmak

3.1. A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata 1-2. évfolyam:

Témakör neve	óraszám	
	1. évf.	2. évf.
Beszéd és olvasás	160	149
Beszéd és kommunikáció	15	15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	67	0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	55	21
Népmesék, műmesék	6	39
Versek, népköltészeti alkotások	5	23
Helyem a közösségben – család, iskola	4	14
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	4	21
Állatok, növények, emberek	4	16
Írás és helyesírás	128	139
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	58	0
Az írás jelrendszere	46	34
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	11	25
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	2	23
Kisbetű – nagybetű	4	14
A magyar ábécé – a betűrend	2	16
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	5	27
Összes óraszám:	288	288

3.2. Beszéd és olvasás 1-2. évfolyam

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Óraszám: 1. évfolyam 15 óra, 2. évfolyam 15 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. Az óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló időre. Megvalósítása a tanítási órák majdnem mindegyikén előkerül.

Tanulási eredmények a második évfolyam végére

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- megérti a nyelvi és látási teljesítményétől függően a nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;

- egyszerű magyarázat, szemléltetés (valóságos és képi, szóbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés;
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédleégzése megfelelő;
- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja;
- a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés:
 - beszédleégzés
 - hangok időtartama
 - beszédritmus
 - beszédtempó
- Beszédészlelés, beszédértés
- Hangok, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Helyesejtés alakítása (az artikuláció megfigyelése tükör segítségével, a hangok képzésének tudatosítása)

- Mondatfajták hanglejtése
- Kifejező, érthető beszéd
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok
- Szóbeli szövegalkotás
- Speciális feladatok:
 - a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása,
 - a metakommunikáció által terjedő információk érzékelése, megértése, feldolgozása, alkalmazása, saját gesztusainak, mimikájának tudatos ellenőrzése, mivel a megfelelő látási kontroll hiányának következtében nehezített a kommunikáció
 - szógyűjtés, mondat- és szövegalkotás képről
 - vizuális szótár kiépítése
 - alak – háttér látás fejlesztése
 - kereső szemmozgás fejlesztése
 - felismerés, azonosítás, megkülönböztető-képesség fejlesztése
 - vizuális memória fejlesztése

Fogalmak

helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

Témakör: Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Óraszám: 1. évfolyam 67 óra, 2. évfolyam 0 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló időre.

Tanulási eredmények a második évfolyam végére

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;

- részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókinccset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- vizuális észlelése pontosabbá válik, vizuális funkciói fejlődnek.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Hallási differenciálás
- Szókinccs gyarapítása
- Szókinccs aktivizálása
- Időbeli tájékozódás fejlesztése
- Tájékozódás a testsémán, térben, síkban; a relációs szókinccs használata
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- A jelfunkció tudatosítása, a magánhangzók szájállásainak összekapcsolása az adott beszédhangokkal
- Szerialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- A fonológiai tudatosság fejlesztése:
 - szótagolás tapssal kísérvé
 - hangokra bontás
 - a hangok sorrendiségének meghatározása a szavakban
 - a keresett hang helyének jelölése
 - szóépítés hangokból
 - hangok időtartam szerinti megkülönböztetése, jelölése
 - hangok zöngésség szerinti megkülönböztetése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókinccsbe
- A szóbeli és kifejezőkészség fejlesztése
- A mondanivaló pontos, lényegre törő megfogalmazása
- Az auditív információk feldolgozásának megerősítése:

- beszédmegértés fejlesztése,
- auditív emlékezet, verbális emlékezet fejlesztése
- instrukciókra való visszaemlékezés fejlesztése
- versek, memoriterek tanulása
- A vizuális észlelés fejlesztése:
 - a szabálytalan, kapkodó szemmozgás ellensúlyozása
 - fixáció
 - kereső, nyomonkövető szemmozgás gyakorlása
 - vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése
 - vizuális megkülönböztető képesség fejlesztése
 - komplex formák megjegyzése és reprodukálása
 - alak-háttér percepció fejlesztése
 - tárgyállandóság fejlesztése
 - térbeli és síkbeli helyzetek felismerése, létrehozása, megfogalmazása
 - vizuális sorozatok alkotása, fordított sorozatra való visszaemlékezés
 - képelemzés, szógyűjtés eseménykép alapján
 - vizuális fantázia fejlesztése

Fogalmak

hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

Témakör: Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Óraszám: 1. évfolyam 55 óra, 2. évfolyam 21 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő egy tanév.

Tanulási eredmények a második évfolyam végére

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- szöveget hangos és/vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek helyzete) fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókinccset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókinccs gyarapítása
- Szókinccs aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Serialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Hallási differenciálás
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás
- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, a szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Az olvasás jelrendszerének elsajátítása: a teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- Olvasástechnika fejlesztése hangos és néma olvasással
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókinccsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

- Speciális feladatok:
 - a látási megismerőtevékenység fejlesztése: felismerés, összehasonlítás, megkülönböztető képesség fejlesztése, vizuális figyelem, vizuális emlékezet, az észlelés gyorsaságának fejlesztése, formaészlelés fejlesztése
 - a látóképesség jobb kihasználására és kompenzatív kiegészítésére nevelés
 - akaratlagos szemmozgások gyakorlása
 - fixáció fejlesztése
 - akkomodáció fejlesztése
 - pihentető eljárások megtanulása
 - a hallási emlékezet terjedelmének növelése
 - a figyelemmegosztás képességének fejlesztése
 - a tanuló szemészeti állapotának megfelelő optikai vagy elektronikus segédeszközök (lupék, olvasókészülékek) elfogadtatása, helyes használatának megtanítása és begyakorlása
 - a jó munkakörülmények önálló megteremtésében jártasság, készség, szokás kialakítása, a speciális pad helyes használata (olvasómagasság)
 - az érzékszervek (elsősorban a szem) védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése és gyakorlása, alkalmazása

Fogalmak

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

Témakör: Népmesék, műmesék

Óraszám: 1. évfolyam 6 óra, 2. évfolyam 39 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (valóságos, képi, szóbeli, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Illusztráció értelmezése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése

- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Speciális feladatok:
 - képelemzés, vizuális szótár bővítése
 - megkülönböztető képesség fejlesztése
 - vizuális fantázia fejlesztése
 - instrukciókra való visszaemlékezés fejlesztése
 - fixáció fejlesztése
 - akkomodáció fejlesztése
 - pihentető eljárások megtanulása
 - a hallási emlékezet terjedelmének növelése
 - a figyelemmegosztás képességének fejlesztése
 - a tanuló szemészeti állapotának megfelelő optikai vagy elektronikus segédeszközök (lupék, olvasókészülékek) elfogadtatása, helyes használatának megtanítása és begyakorlása
 - a jó munkakörülmények önálló megteremtésében jártasság, készség, szokás kialakítása, a speciális pad helyes használata (olvasómagasság)
 - az érzékszervek (elsősorban a szem) védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése és gyakorlása, alkalmazása

Fogalmak

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház, színházlátogatás

- Kortárs meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

Törzsanyag

Magyar népmesék: A vadgalamb és a szarka; Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?; A sajtot osztó róka; Két kecske találkozott a pallón; A varga, a szikra és a bab; A róka és a kácsák; Jakab meg az apja; Az okos leány; Az öreg halász és a nagyravágyó felesége (Illyés Gyula); A hiú király; Csalimese (Benedek Elek); Lázár Ervin: Mese reggelre; Zelk Zoltán: A három nyúl (verses mese); A pap meg a tojások (cigány népmese); Csukás István: Sün Balázs; Kormos István: Vackor az első bében (részletek)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Csukás István: A téli tücsök meséi /részlet/; A galamb, a réce meg a lúd; Az állatok vitája; Ki a legelőbbvaló?; A szegényember káposztája; A kiskakas gyémánt félkrajcárja (Arany László); Kinek köszönt a vándor?; Az állatok nyelvén tudó juhász; Tréfás mese (Benedek Elek gyűjtése); Móra Ferenc: Levelek hullása; Osváth Erzsébet: A fecskerepülőtéren; Lázár Ervin: Kék meg a sárga; Lázár Ervin: A fába szorult hernyó /részlet/; Kányádi Sándor: A néma tulipán; Kányádi Sándor: Mogyoró király meséje; Csukás István: Egy különös idegen; Csukás István: Süsü /részlet/; Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje (verses mese); Jékely Zoltán: A három pillangó; Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Kányádi Sándor: Mesemorzsa; Hárs Ernő: Vége a vakációnak; A kiscigány; A kismalac és a farkasok (Arany László); Lázár Ervin: A lyukas zokni

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Óraszám: 1. évfolyam 5 óra, 2. évfolyam 23 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömet és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez;
- megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
- Helyesejtési normákhoz igazodó versmondás utánmondással és emlékezetből
- Belső képalkotás
- Ritmusélmény
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók
- Speciális feladatok:
 - képelemzés, vizuális szótár bővítése
 - megkülönböztető képesség fejlesztése
 - vizuális memóriai fejlesztése
 - vizuális fantázia fejlesztése
 - auditív emlékezet fejlesztése
 - a versekhez készített illusztrációk értelmezése
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, emlékezet)

Fogalmak

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Törzsanyag

Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Kányádi Sándor: Ha a napnak; József Attila: Hangya; Weöres Sándor: Galagonya; Zelk Zoltán: Este jó, este jó...; Romhányi József: A bűnbánó elefánt; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd; Csoóri Sándor: Csodakutya; Kiss Anna: A nappal és az éjszaka; **Móra Ferenc: A cinege cipője; József Attila:**

Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá; Petőfi Sándor: Arany Lacinak; Gazdag Erzsébet: Álmomban; Móricz Zsigmond: A török és a tehenek
(A vastag betűs művek memoriterek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Kányádi Sándor: Ballag már; Móra Ferenc: Csókai csóka; Nemes Nagy Ágnes: A titkos út; Kányádi Sándor: Szarvasitató; Nemes Nagy Ágnes: Névnapi; Romhányi József: A pék pókja; Weöres Sándor: Nyári este; Móra Ferenc: Zengő ABC; Kányádi Sándor: Aki fázik; Tarbay Ede: Mit beszélt a vízimalom a patakkal?; Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske; Zelk Zoltán: Kóc, kóc; Weöres Sándor: Nyári este; Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Kortárs költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

Témakör: Helyem a közösségben – család, iskola

Óraszám: 1. évfolyam 4 óra, 2. évfolyam 14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes a családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját;
- meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, azt nézegeti, olvasgatja, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;

- részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét;
- ismeri a gyengénlátók iskolájának specialitásait (eltérő tantermi berendezés, eszközök, jelzések, piktogramok).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Az olvasási tempó fejlesztése speciális kompenzáló módszerrel
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek
- Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása
- Speciális feladatok:
 - a kompenzáló képességek fejlesztése, a figyelem tartósságának növelése
 - képelemzés, vizuális szótár bővítése
 - megkülönböztető képesség fejlesztése
 - vizuális memóriai fejlesztése
 - vizuális fantázia fejlesztése
 - tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: szövegtanulási technikák

Fogalmak

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

Törzsanyag

Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél, valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Fésűs Éva: Csupafül huszonkét meséje (részlet); Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

Témakör: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

Óraszám: 1. évfolyam 4 óra, 2. évfolyam 21 óra

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást;

- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállításokon;
- élményeket és tapasztalatokat szerez irodalmi és kulturális értékeinkről;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Szótagoló olvasás
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- keresztény ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- nemzeti ünnepen elhangzó költemények, műsorok figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles történelmi személyekről
- szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

Fogalmak

keresztény ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás

Törzsanyag

Magyar népköltés: Hónapsoroló; Zelk Zoltán: Négy vándor; Kányádi Sándor: Jön az ősz; **Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra /részlet/;** Lázár Ervin: Mit ugrálsz,

hideg?; **Weöres Sándor: Száncsengő**; Betlehemes játék; Weöres Sándor: Újévi mese; Gazdag Erzsébet: Itt a farsang; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése (népköltészet – húsvét); Szabó Lőrinc: Tavasz; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; Ágh István: Virágosat álmodtam; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben
(A vastag betűs művek memoriterek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Hónapmondóka; Csanádi Imre: Négy testvér; Zelk Zoltán: Őszi mese; Csanádi Imre: Doromboló; Csanádi Imre: Farkas üvölt; Zelk Zoltán: Téli fák; Móra Ferenc: A kíváncsi hópelyhek; Zelk Zoltán: Téli mese; Nemes Nagy Ágnes: Hóesésben; Kányádi Sándor: Betemetett a nagy hó; Szabó Lőrinc: Esik a hó; Devecsery László: Karácsonyi éjben, Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Szilágyi Domokos: Ősz; Kányádi Sándor: Szeptember; Kodály Zoltán: Pünkösddőlő (részlet); Elindult Mária – magyar népének; Kányádi Sándor: Aki fázik; Zelk Zoltán: Csilingel a gyöngyvirág

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

Témakör: Állatok, növények, emberek

Óraszám: 1. évfolyam 4 óra, 2. évfolyam 16 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, a médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival;

- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Önálló ismeretszerzés megalapozása
- Beszédfejlesztés
- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről
- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egyszerű grafikus szervezők megismerése
- Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Belső képalkotás
- Hosszabb, nehezebb szavak olvasása; a szövegek pontos olvasása
- Válogató olvasás

- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- A tanulás tanulása
- Speciális feladatok:
 - alak-háttér differenciálás
 - térbeli tájékozódás fejlesztése
 - megfigyelőképesség fejlesztése
 - vizuális észlelés és emlékezet, vizuális differenciálás fejlesztése
 - asszociációs készség és fantázia fejlesztése olvasott szavakhoz képzettársítással
 - látószögnövelő gyakorlatok
 - téri irányok tudatosítása olvasási gyakorlatokhoz kapcsoltan
 - a sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása
 - főfogalom gyakorlása

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

Törzsanyag

Ismerettartalmú szövegek az Állatok, növények, emberek témakörben

Javasolt tevékenységek:

- A Budapesti állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben.

3.3. Írás és helyesírás 1-2. évfolyam

Témakör: Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése

Óraszám: 1. évfolyam 58 óra, 2. évfolyam 0 óra

Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés, beszédhallás fejlesztése
- Testséma, nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Tájékozódás a hármasszintű vonalrendszerben
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Lendületes vonalvezetés
- Betűelemek
- Speciális feladatok:

- Lateralitás megerősítése
- Intermodális kapcsolatok gyors, pontos kialakítása
- A vizuális észlelés fejlesztése:
 - vizuális megkülönböztető képesség fejlesztése
 - komplex formák megjegyzése és reprodukálása
 - alak-háttér percepció fejlesztése
 - tárgyállandóság fejlesztése
 - térbeli és síkbeli helyzetek felismerése, létrehozása, megfogalmazása
 - vizuális sorozatok alkotása, fordított sorozatra való visszaemlékezés.

Fogalmak

betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

Témakör: Írás jelrendszere

Óraszám: 1. évfolyam 46 óra, 2. évfolyam 34 óra

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. Az írott nagybetűk tanulására a 2. évfolyam első félévében kerül sor.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik az áttekinthető, rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- a hallás és az olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Serialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
 - Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
 - Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
 - Tapintás, érzékelés fejlesztése
 - Finommotorika fejlesztése
 - Síkbeli tájékozódás fejlesztése
 - Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás, speciális pad helyes használata).
 - Írástechnika fejlesztése
 - Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása
 - Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
 - Betű- és hangazonosítás
 - Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
 - Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásaik
 - Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása.
 - Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása.
 - Rövid szavak írása emlékezetből.
 - 3-4 szóból álló mondatok írása
 - Speciális feladatok:
- Mozgásemlekezet fejlesztése.
- A látási megismerőtevékenység pszichikus funkcióinak fejlesztése:

- felismerés gyorsaságának fejlesztése
- összehasonlítás, megkülönböztető képesség fejlesztése
- vizuális figyelem fejlesztése
- vizuális emlékezet terjedelmének növelése
- formaérzékelés fejlesztése.

Fogalmak

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó

Óraszám: 1. évfolyam 11 óra, 2. évfolyam 25 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett, áttekinthető írásképre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;
- feladatvégzés során társaival együttműködik;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- Aktív szókincs fejlesztése
- Szótagolás, elválasztás
- Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó helyes leírása
- 4-5 szóból álló mondat leírása másolással, tollbamondás után
- Speciális feladat:
 - a kézírás alaki hibáinak javítása,
 - az írás visszaolvasása, ellenőrzése

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

Óraszám: 1. évfolyam 2 óra, 2. évfolyam 23 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja;
- a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;
- megadott szempontok alapján szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;

- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvtudás formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Hibajavítás szöveg minta alapján
- Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- A kijelentő és kérdő mondatok
- Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: Kisbetű – nagybetű

Óraszám: 1. évfolyam 4 óra, 2. évfolyam 14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással
- Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- Élőlény, tárgy neve
- Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

Témakör: A magyar ábécé – a betűrend

Óraszám: 1. évfolyam 2 óra, 2. évfolyam 16 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett, áttekinthető írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;
- ismer és használ nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez;
- biztosan ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol.
- feladatvégzés során társaival együttműködik;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;
- segítséggel használ életkorának megfelelő szótárakat;
- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése

- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Javasolt tevékenységek:

- Könyvtárlátogatás

Témakör: Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe

Óraszám: 1. évfolyam 5 óra, 2. évfolyam 27 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

- az egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett, áttekinthető írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fonémahallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése
- Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

Fogalmak

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

3.4. A témakörök áttekintő táblázata 3-4. évfolyam:

Témakör neve	óraszám	
	3.évf.	4. évf.
Olvasás, szövegértés	117	123
Beszéd és kommunikáció	11	11
Mesék, történetek	20	16

Mondák, regék	22	21
Versek, népköltészeti alkotások	12	13
Helyem a világban	12	13
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	12	13
Állatok, növények, tájak, találmányok	18	20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	10	16
Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás	99	93
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	10	5
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása-kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	15	8
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	14	20
Szótő és toldalék, szóelemzés	9	9
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	8	8
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű–nagybetű	12	12
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	11	6
3. Mennyiségeket kifejező szavak	6	11
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	14	14
Összes óraszám:	216	216

3.5. Olvasás, szövegértés 3. évfolyam

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Óraszám: 11 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, érthetően kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékokba.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés

- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok, improvizáció
- Speciális feladat:
 - a metakommunikáció által terjedő információk érzékelése, megértése, és alkalmazása
 - a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségének biztosítása

Fogalmak

helyesejtés, beszédlégzés, időtartam, hangerő, beszédtempó, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció

Témakör: Mesék, történetek

Óraszám: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után rövidebb szöveget érthetően olvas hangosan, a hangos olvasás tempója, technikája függ a tanuló vizuális képességeitől, esetleges részképesség-zavarától, ezért az elvárás és az értékelés differenciált;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;

- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- olvas és megért rövidebb epikai műveket;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítésében;
- képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallott szöveg megértésének fejlesztése

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Mese összefoglalása vázlatkör segítségével
- Illusztráció értelmezése, készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fűrtábra, történetterkép, mesetáblázat, történetpiramis
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok
- Speciális feladatok:
 - a sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása
 - az olvasási tempó fejlesztése, az olvasókönyv betűméretének csökkenéséből adódó visszaesések korrigálása
 - a különleges segédeszközzel dolgozók eszközhasználatának fejlesztése
 - a szépirodalmi művekhez készített illusztráció értelmezése
 - a grafikus szervezők értelmezése, tájékozódás táblázatokban, gondolatterképeken
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, gondolkodás, emlékezet)
 - a vizuális figyelem terhelhetőségének (időtartam, terjedelem, koncentráltság) fokozása
 - dramatikus készség, a nonverbális kommunikációs fejlesztése szerepjátékkal.

Fogalmak

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás

- Kortárs meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

Témakör: Mondák, regék

Óraszám: 22 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után rövidebb szöveget, az általa használt eszköz segítségével érthetően olvas hangosan;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- képek, grafikai szervezők (történetterkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- részt vesz rövid mondák dramatikus, bábos megjelenítésében;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez;
- bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események
- Speciális feladatok:
 - a gyűjtött anyagok célszerű elrendezése
 - ismeretek tömörítése, összefoglalása, hogy megkönnyítse a látássérült tanuló felkészülését
 - az olvasási tempó fejlesztése speciális kompenzáló módszerrel
 - a sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása
 - az olvasási tempó fejlesztése
 - a különleges segédeszközzel dolgozók eszközhasználatának fejlesztése
 - a grafikus szervezők értelmezése, tájékozódás táblázatokban, gondolattérképeken
 - a szépirodalmi művekhez készített illusztráció értelmezése
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, gondolkodás, emlékezet)
 - dramatikus készség fejlesztése pillanatkép megjelenítésével.

Fogalmak

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

Javasolt tevékenységek:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Óraszám: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, érthetően kommunikál;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- ismeri a versek jellemző jegyeit, versszak, verssor, rím.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyermekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- szövegszerűen felidézi Petőfi Sándor: Nemzeti dal című versének részleteit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ézelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, ézelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Ritmus, rím
- Magánhangzók, mássalhangzók
- Népköltészeti alkotások: mondókák, népdalok, sorolók
- Speciális feladatok:
 - az összetartozó sorok megszakítás nélküli olvasása
 - a különleges segédeszközzel dolgozók eszközhasználatának fejlesztése, az olvasókészülék beállításai versek olvasásakor
 - a szépirodalmi művekhez készített illusztráció értelmezése
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, gondolkodás, emlékezet)
 - célravezető verstanulási (bevésési) módszerek megismertetése, megtanítása, a leghatékonyabb begyakorlása.

Fogalmak

vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás

Témakör: Helyem a világban

Óraszám: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni;
- személyisége fejlődik, látássérülését életkorának megfelelően elfogadja;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- segítséggel digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól, a gyűjtött információk számára legjobban használható elrendezéséről;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát, egyéni tanulási stratégiát a gyengénlátásból, az aliglátásból fakadó hátrányok leküzdésére;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- A könyvtárak látássérült személyeket segítő szolgáltatásai, az elektronikus könyvtárak és azoknak a tanulásban betöltött szerepe
- Természeti értékek tisztelete
- Környezettudatosság
- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Fenntartható fejlődés

Fogalmak

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel természetvédelmi projektben
- Nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- Múzeumlátogatás

Témakör: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek

Óraszám: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ismer néhány találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát;
- megéli a közösséghez tartozás élményét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, közös feldolgozásában;

- ismeri a keresztény ünnepköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz tartozó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Találós kérdések

Fogalmak

családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, körforgás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

Témakör: Növények, állatok, emberek, találmányok

Óraszám: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető, egyénre szabott, a látássérülésének megfelelő tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- kérdéseket fogalmaz meg;
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből;
- megismer néhány, az adott témákhoz kapcsolódó lexikont nagyító, olvasókészülék segítségével;
- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- Kedvenc növény, állat, néhány mondatos bemutatása
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Egyszerű grafikus szervezők értelmezése (fürtábra, gondolattérkép, stb.)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Speciális feladatok:
 - megkülönböztető képesség fejlesztése
 - vizuális szótár bővítése
 - felismerés, azonosítás, megkülönböztető-képesség fejlesztése
 - lényeges és lényegtelen jegyek elkülönítése képeken, rajzokon
 - ismereteik kiegészítése különböző érzékleti benyomások segítségével (hallás, tapintás)
 - a szövegek feldolgozása során az új és a már meglévő ismereteik összekapcsolása, rendszerezése a számukra legjobban áttekinthető grafikus szervező segítségével
 - tanulási technika „jelöléssel” (insert) a lényeges információk kiemelésekor.

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

Javasolt tevékenységek:

- A fővárosban, vagy annak közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása

- Részvétel természetvédelmi projektben
- Múzeumlátogatás

Témakör: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

Óraszám: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A gyengénlátó, aliglátó tanulók vizuális funkcióit figyelembe véve csak egy hosszabb irodalmi alkotást dolgozunk fel a harmadik évfolyamon.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez készült illusztrációt értelmezi, illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően választott irodalmi alkotást ismer meg;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez kortárs magyar alkotások megismerésével;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának élményét és örömét;
- részt vesz egy hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- segítséggel véleményt alkot a szereplők cselekedeteiről;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Kreatív befogadás
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fűrtábra, történetterkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.

- Lapbook, plakát, könyvajánló
- Speciális feladat:
 - az aliglátó tanulók számára hangos és digitális könyvek, képernyőolvasó programok használata segítségével
 - lényegkiemelés tanítása
 - néhány szemet pihentető eljárás ismerete, alkalmazása hosszabb szöveg olvasása közben
 - a figyelem tartósságának növelése

Fogalmak

meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, történet, valóság, fejezet, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

Javasolt tevékenységek:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása
- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

3. 6. Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás 3. évfolyam

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

Óraszám: 10 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;

- az egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mértén olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett, átlátható írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait egyszerű szavak esetén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése

- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó helyes leírása
- Speciális feladatok:
 - ismerkedés a látássérülteket segítő számítógépes programokkal (nagyítóprogram, képernyőolvasó-program)

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései

(mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

Óraszám: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mértén olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatban a mondat hangjelölésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kértagú szavak) helyes leírása
- Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás, a speciális pad asztaljának emelése)

- Az írás lendületének és tempójának fokozása
- Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással
- Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása
- Speciális feladatok:
 - gazdaságos írásszokások megtanítása,
 - az írott szöveg (vázlat, fogalmazás) elrendezése a lapon,
 - önellenőrzés fejlesztése,
 - áttérés a segédvonal nélküli füzetek használatára.

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

(rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elektronikus levél, elbeszélő szöveg)

Óraszám: 14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;

- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- segítséggel vagy önállóan felismeri és kiemeli a szövegekben lényeges elemeket;
- tanári segítséggel vázlatot készít, vagy kiegészít;
- tanári segítséggel megadott rímpárokból különböző témákban 2-4 soros verset alkot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése

- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Íráskészség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- Anyaggyűjtés módjai
- Szó- és kifejezőkészlet gyűjtése
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Szövegalkotás főbb lépései
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Speciális feladatok:
 - vizuális emlékezet -, képzelet fejlesztése;
 - önellenőrzés fejlesztése.

Fogalmak

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

Témakör: Szótő és toldalék, szóelemzés

Óraszám: 9 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- felismeri a toldalékos szavakat a szövegben;
- törekszik a toldalékos szóalakok helyes használatára és leírására;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytövéű ismert szavakban a szótövet és a toldalékot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótő és toldalék fogalma felismerés szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata

- Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

Fogalmak

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

Témakör: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

Óraszám: 8 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanultak alapján felismeri a szavak hangalakja és jelentése közötti kapcsolatot;
- felismeri a szavak jelentése közötti hasonlóságot, ellentétet;
- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- felismeri a népmesék jellegzetes kifejezéseit, fordulatait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása

- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

Fogalmak

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

Témakör: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

Óraszám: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;

- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat;
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helynevek mellett az intézményneveket és a címeket is nagy kezdőbetűvel írja le.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

Témakör: Tulajdonságokat kifejező szavak

Óraszám: 11 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- törekszik az ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezések felismerésére, azok beszédhelyzetnek megfelelő használatára.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja

- Együttműködési képesség

Fogalmak

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör: Mennyiségeket kifejező szavak

Óraszám: 6 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

Témakör: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

Óraszám: 14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

3.7. Olvasás, szövegértés 4. évfolyam

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Óraszám: 11 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- megérti a nyelvi és látásteljesítményétől függően a nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;

- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés, testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédlégzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába;
- tanári irányítással használ a kommunikációban paralingvisztikai eszközöket (a beszédhang minőségének változtatása, az arc kifejezések, gesztusok alkalmazása).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédeszlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszédbe, szituációs játékok, improvizáció
- Speciális feladat:
 - a metakommunikáció által terjedő információk érzékelése, megértése, feldolgozása és alkalmazása

- a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségének biztosítása

Fogalmak

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközzsabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel prezentáció készítésében és előadásában

Témakör: Mesék, történetek

Óraszám: 16 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után tagolt, rövid szöveget érthetően olvas hangosan;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanári segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- amennyiben látásteljesítménye az oktatási szakasz elejétől nem változott, önállóan használja a számára szükséges optikai, elektronikai, vagy informatikai eszközt az olvasmányok önálló megismeréséhez, feldolgozásához;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- megérti a nyelvi és látássérülésének mértékétől (távoli) függően a metakommunikációs üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- olvas és megért rövidebb epikai műveket, ehhez, ha szükséges, látássérültek számára készített optikai, elektronikai, vagy informatikai eszközt használ;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;

- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanári segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- fejlődik eszközhasználata (látássérültek számára kifejlesztett optikai, elektronikus és informatikai eszközök), amennyiben szüksége van valamelyik tanulást segítő eszközre;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása
- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése

- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis, stb.
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok
- Speciális feladatok:
 - a sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása
 - a különleges segédeszközzel dolgozók eszközhasználatának fejlesztése
 - a szépirodalmi művekhez készített illusztráció értelmezése
 - a grafikus szervezők értelmezése, tájékozódás táblázatokban, gondolattérképeken
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, gondolkodás, emlékezet)
 - a vizuális figyelem terhelhetőségének (időtartam, terjedelem, koncentráltság) fokozása
 - dramatikus készség, a nonverbális kommunikációs fejlesztése szerepjátékkal

Fogalmak

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Kortárs meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Témakör: Mondák, regék

Óraszám: 21 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanári segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- amennyiben látásteljesítménye az oktatási szakasz elejétől nem változott önállóan használja a számára szükséges optikai, elektronikai, vagy informatikai eszközt az olvasmányok önálló megismeréséhez, feldolgozásához;
- a mondák szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- különbséget tesz a mesés és valószerű események között;
- ismeri a mondák jellemző jegyeit;
- segítséggel bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti az önállóan vagy közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában, ehhez, ha szükséges, látássérültek számára készített optikai, elektronikai, vagy informatikai eszközt használ;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;

- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében;
- megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események
- Speciális feladat:
 - eszközhasználat fejlesztése (látássérültek számára kifejlesztett optikai, elektronikus és informatikai eszközök), amennyiben a látási funkciók szükségessé teszik
 - lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat és igénybevételét
 - gyűjtött információk elrendezése

Fogalmak

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

Javasolt tevékenységek:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Óraszám: 13 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, verseket;
- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértésélményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, versrészletet, népköltészeti alkotást;
- szövegszerűen felidézi Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat című verseinek részleteit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése

- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
- Ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók
- Népköltészeti alkotások: mondóka, népdal, soroló
- Speciális feladatok:
 - az összetartozó sorok megszakítás nélküli olvasása
 - a különleges segédeszközzel dolgozók eszközhasználatának fejlesztése, az olvasókészülék beállításai versek olvasásakor
 - a szépirodalmi művekhez készített illusztráció értelmezése
 - a kompenzáló képességek fejlesztése (képzelet, gondolkodás, emlékezet)
 - a személyiség és a látássérülés szempontjából leghatékonyabb verstanulási módszerek és stratégiák begyakorlása
 - a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvés

Fogalmak

vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek:

- Kortárs költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Témakör: Helyem a világban

Óraszám: 13 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- megfigyeli és összehasonlíttja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;

- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- Természeti értékek tisztelete
- Környezettudatosság
- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Speciális feladat:
 - az önbizalom, a pozitív énkép alapozása, a látássérülés megértése és elfogadása;
 - felkészítés az inkluzív közösségbe való beilleszkedésre;
 - az egészségvédő viselkedés szokásainak kialakítása, a szem védelme.

Fogalmak

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

Javasolt tevékenységek:

- Szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása

- Nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- Múzeumlátogatás

Témakör: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek

Óraszám: 13 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést;
- megéli a közösséghez tartozás élményét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ismeri a keresztény ünnepeköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), néhány népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);

- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz magyar népszokásokhoz tartozó népdalok, mozgásos játékok feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;
- ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- Találós kérdések
- Régi magyar mesterségek
- Jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos

Fogalmak

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása
- Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel
- Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben

Témakör: Növények, állatok, emberek, találmányok

Óraszám: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt;
- megismeri és segítséggel használja az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat, digitális anyagokat;
- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- Kedvenc növény, állat, híres magyar ember és találmányai néhány mondatos bemutatása (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő)
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Verbális memória fejlesztése
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- A tanulás tanulása
- Speciális feladatok:
 - hangos és digitális könyvek, szótárak, lexikonok használata

- apróbetűs enciklopédiák olvasása, képek nézegetése olvasókészülékek segítségével
- az ismeretszerzés során a látássérült személyek számára kifejlesztett speciális szoftverek használata szükség szerint

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

Javasolt tevékenységek:

- A fővárosban, vagy annak közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben
- Múzeumlátogatás

Témakör: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

Óraszám: 16 óra

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A gyengénlátó, aliglátó tanulók vizuális funkcióit figyelembe véve csak egy hosszabb irodalmi alkotást dolgozunk fel a negyedik évfolyamon.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket, ehhez digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanára/társai felolvasását;
- verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az életkori sajátosságainak megfelelően választott irodalmi alkotást ismer meg;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus magyar alkotás megismerésével;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömét;
- részt vesz egy hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;

- az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti;
- megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Kreatív befogadás
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.
- Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- Kérdésfeltevés
- Speciális feladat:
 - az aliglátó tanulók számára hangos és digitális könyvek, képernyőolvasó programok használata;
 - az olvasási tempó fejlesztése speciális kompenzáló módszerrel;

- néhány szemet pihentető eljárás ismerete, alkalmazása hosszabb szöveg olvasása közben;
- a figyelem tartósságának növelése.

Fogalmak

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fűlszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

Javasolt tevékenységek:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása
- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

3.8. Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás 4. évfolyam

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

Óraszám: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett, átlátható írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol,
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait egyszerű és összetett szavak esetén is;
- a betűrend tanulásakor megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)

- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó helyes leírása
- Speciális feladatok:
 - ismerkedés a látássérülteket segítő számítógépes programokkal (nagyítóprogram, képernyőolvasó-program)
 - a jegyzetkészítés módjainak megismerése, a legcélszerűbb kiválasztása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései

(mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

Óraszám: 8 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz, korlátozott lehetőségeihez mérten olvashatóan ír, amelyet a számára legmegfelelőbb betűméretben és taneszközzel produkál;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, helyesen alkalmazza a mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- a szövegalkotás során törekszik a tanult mondatgrammatikai eszközök alkalmazására a mondatok közötti kapcsolat megteremtésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása
- Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás, a speciális pad asztallapjának emelése).
- Az írás lendületének és tempójának fokozása.
- Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.
- Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.
- Speciális feladatok:
 - gazdaságos írásszokások megszilárdítása
 - az írott szöveg (vázlat, fogalmazás) elrendezése a lapon
 - önellenőrzés fejlesztése
 - áttérés a segédvonal nélküli füzetek használatára

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

(rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elektronikus levél, elbeszélő szöveg)

Óraszám: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- segítséggel vagy önállóan felismeri és kiemeli a szövegekben lényeges elemeket;

- tanári segítséggel vázlatot készít, vagy kiegészít;
- tanári segítséggel megadott rímpárokban különböző témákban 2-4 soros verset alkot;
- megadott szempontok alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít;
- felismeri, megnevezi a különböző tájékoztató szövegeket jellemzőik alapján;
- a tanult szövegalkotási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít;
- a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ;
- a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi;
- tanára útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Íráskészség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- Anyaggyűjtés módjai
- Szó- és kifejezőkészlet gyűjtése;
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Szövegalkotás főbb lépései
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

- Speciális feladatok:
 - vizuális emlékezet -, képzelet fejlesztése
 - önellenőrzés fejlesztése
 - amennyiben szükséges, az OTV alatti írás tempójának fokozása
 - ha rehabilitációs foglalkozás keretében már elsajátította a gépírást, számítógépen képernyőolvasó-programmal önálló szövegalkotás, tollbamondás utáni írás.

Fogalmak

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

Témakör: Szótő és toldalék, szóelemzés

Óraszám: 9 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- felismeri a toldalékos szavakat a szövegben;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytövé ismert szavakban a szótövet és a toldalékot;
- törekszik a toldalékos szóalakok helyes használatára és leírására;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat;
- egyéni adottságainak megfelelően írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak;
- helyesírását önellenőrzéssel vagy tanári segítséggel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótő és toldalék fogalma felismerés szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

Fogalmak

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

Témakör: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

Óraszám: 8 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanultak alapján felismeri a szavak hangalakja és jelentése közötti kapcsolatot;
- felismeri a szavak jelentése közötti hasonlóságot, ellentétet;
- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- felismeri a népmesék jellegzetes kifejezéseit, fordulatait;
- érti és helyesen használja a szavak különböző jelentésű alakjait;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése

- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

Fogalmak

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

Témakör: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

Óraszám: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat;
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helynevek mellett az intézményneveket és a címeket is nagy kezdőbetűvel írja le;
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)

- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

Témakör: Tulajdonságokat kifejező szavak

Óraszám: 6 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör: Mennyiségeket kifejező szavak

Óraszám: 11 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és helyesen leírja a számneveket és azok fokozott alakjait;
- a mennyiségeket kifejező szavakat adott szempont szerint csoportosítani tudja;
- törekszik helyes használatukra.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

Témakör: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

Óraszám: 14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban az idő kifejezésének nyelvi eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése

- Aktív szókincs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

4. Értékelés

A tanulók értékelése legyen rendszeres, következetes, a pozitívumokat, a fejlődést kiemelő, a hiányosságokat feltáró. Formáló-segítő értékelésre van szükség, vagyis megerősíteni, visszaigazolni, amit a tanuló már tud, amit sikeresen old meg. Egyúttal útmutatást is kell adni arra nézve, hogyan emelhetné tudását, teljesítményét még magasabb szintre. Minden jelentősebb tanulói megnyilatkozásra reagálni kell, minél több pozitív visszajelzést kell adni.

- A közelre nagyon rosszul látó, különleges segédeszközzel dolgozó gyengénlátótól, aliglátótól nem várható el a folyamatos, az előbeszéd ütemét megközelítő tempójú és hanglejtésű olvasás.
- Számolnunk kell a lassabb olvasási tempóval, a monoton olvasással, a kézírás olvasásának nehézségeivel.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók esetében az egyéni látásteljesítményből adódó adottságokat (munkatempó, pontosság stb.) nagymértékben figyelembe kell venni.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók fejlődése esetenként csak önmagukhoz viszonyítható.
- A számonkérés igazodjon az életkori sajátosságokhoz, a látássérült tanuló vizuális képességeihez, terhelhetőségéhez, tempójához.
- Az értékelést végző tartsa szem előtt a tanuló Szakértői véleményében meghatározottakat.

- Felmérések, értékelések esetén a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára egyéni igény szerint a feladatlapok nagyítása, informatikai eszközök használata szükséges. Emellett is előfordulhat, hogy bizonyos feladatokat (képek, grafikák értelmezése) a tanuló látásteljesítménye miatt nem képes megoldani.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók felmérés, osztályozóvizsga esetén engedményeket vehetnek igénybe (többletidő, adaptált feladatok stb.).

A tanulók értékelésének fajtái:

- Diagnosztikus értékelés: (helyzetfelmérés) azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés.
- Folyamatos formatív értékelés: célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében.
- Szummatív értékelés: minősítés, egy skálán való elhelyezés pl. a témazáró anyanyelvi dolgozatok, fogalmazások, év végi felmérések.

5. Feltételek

5.1. Optikai és elektronikai segédeszközök

A 0,1 körüli és alatti vízúsú tanulóknak a látó írás, olvasás elsajátításához szükségük van korszerű optikai vagy elektronikai segédeszközökre (nagy nagyítású lupékra, világító nagyítókra, elektronikus nagyítókra, olvasókészülékekre), és különböző képernyőolvasó és nagyító programokra.

5.2. Nagyított írólapok (füzetlapok), aliglátóknak, speciális füzetek

A gyengénlátók iskolájában másfajta írólapra, másfajta füzetbe írnak a gyerekek. Az írólap és a füzet alapszíne halványsárga (vajszín), vonalazása sötétzöld és határozottabb, vonalrendszere tágabb sorközü, mint az elsős szabvány. Segédvonalas írólap, három különböző méretű segédvonalas írófüzet és egy segédvonalak nélküli írófüzet áll rendelkezésükre. Aliglátóknak átmenetileg szükségük lehet vastagabb vonalazású, nagyobb sortávolságú egyénileg készített

füzetekre (Legegyszerűbben a speciális írólap vonalait rosttollal megerősítve, nagyítva, fénymásolva készíthetünk ilyet.)

5.3. Az olvasókönyv

Az olvasókönyv kiválasztásának formai szempontjai:

- a nagyobb betűméretű szöveg (Times 16/19, 18/22) még az alacsony látásteljesítménnyel rendelkezők számára is jól olvasható;
- a 0,1 alatti vízús tanuló is el tudja olvasni a félkövér betűvel nyomtatott, nagy betűs oldalt (Times 18/22 kövér);
- a fényes lapra nyomtatott szöveg olvasása a fényvisszaverődés miatt nehezebb;
- a betű méretén kívül befolyásolja a láthatóságot a papír alapszíne és a nyomdafesték közötti kontraszt; legjobb a matt fehér papíron - melyen a következő oldal betűi nem látszanak át - a fekete betű;
- a betűtest és a háttér közel 1:1 aránya jellegzetes, zárt formaegységet alkot, így viszonylag kis méretben is könnyebben elolvassák a gyengénlátók.

Az olvasókönyv kiválasztásának tartalmi szempontjai:

- az olvasástanítási módszer szempontjából az analitikus-szintetikus módszerre épülő olvasókönyvek a legmegfelelőbbek;
- a betűtanítási sorrend a homogén gátlás elvét messzemenően figyelembe vevő legyen.

Az egymást zavaró hangok és betűk messze vannak egymástól. Ez az elhelyezés lehetővé teszi az egyik, majd a másik begyakorlását, ütköztetésükkel óvatosan bánjunk, csak akkor gyakoroltassuk őket párhuzamosan, amikor már biztos a felismerésük.

- az illusztrációk fontossága;

Fontosak az eseményképek: nemcsak érdekes és gazdag szókincset igénylő beszélgetésekre ösztönöznek, de alkalmasak a kereső szemmozgások gyakorlására, vizuális figyelem és emlékezet, megkülönböztető képesség fejlesztésére, alak-háttér percepció fejlesztésére, a vizuális szótár bővítésére. A gazdag tartalmú képek jól segítik a szókincs- és beszédfejlesztést.

5.4. Speciális feladatlapok az olvasáshoz, a betűk vázolásához, a betűk írásának gyakorlásához

A magunk készítette speciális feladatlapokon a gondosan tervezett tipográfia, a betűnagyság fokozatos csökkentése, a feladatok elrendezése az olvasástechnika tanítását, a könnyebb tájékozódást segíti. A tanulók egyéni igényeit figyelembe véve több méretben készülhetnek.

5.5. A megfelelő íróeszközök

Látássérült tanulónál az íróeszköz helyes megválasztása mindvégig rendkívül fontos. Vázoláshoz, a gyengénlátós írólapon való íráshoz jó minőségű, vastagabb testű, puha fekete vagy színes ceruzát használjunk, amely laza felületérintés után is jól látható nyomot hagy a papíron. Az íráselemek, betűk kicsinyítésekor puha (2B, 3B), vastagabb grafitceruza javasolt, melyből többet is készítsen ki az írás megkezdése előtt, mert a gyors kopás miatt cserélni kell a ceruzát. A szabályos ceruzafogás kialakításához jól bevált eszköz a háromujjas ceruzafogó használata. Az aliglátó tanulók a speciális vonalazású írólapra jó minőségű, fekete rosttollal is írhatnak. A ceruza, toll teste legyen közepes vastagságú, mert így a biztos fogáshoz nem kell szorítania. A tollra való átváltáskor semmiképpen ne írjanak golyóstollal, mert nem csak vékony nyomot hagy a papíron, de túl könnyen siklik rajta, ezzel nehezíti a mozgás fékezését, irányítását, nem alkalmas lassabb ütemű betűalakításra, így csúnyább lesz az írás külalakja. Az íróeszköz kiválasztását ne bízzuk a tanulókra, látásteljesítménye és egyéni szükségletei alapján mi döntsünk.

5.6. A táblai írás, az okostáblán, interaktív kijelzőn, írásvetítővel megjelenített írás jellemzői

A táblai írás láthatóságát befolyásolja a tábla színe (sötétzöld vagy fekete), felülete (ne legyen fényes), a vonal vastagsága (6-8 mm), az írás nyomásereje, a vonal színe (legjobban a sárga vonalak látszódnak) és a betű mérete. Csak teljesen tiszta táblára írjunk, hogy megfelelő legyen a kontraszt.

Egyre több helyen használnak már a táblai írás mellett digitális eszközöket, melyekkel a folyóírás éppúgy megjeleníthető. Sokféle háttérből, betűszínből, betűméretből választhatunk. Itt is a kontrasztosság és a megfelelő vonalvastagság kiválasztása a döntő. Az okostábla, vagy interaktív kijelző felülete gyakran tükröződik ezért javasolt a terem besötétítése a használatuk során. Az érintőfelület érzékenysége nehezítheti a munkát. A gyerekeknek sokszor könnyebb az ujjukkal írni a felületre, mint a hozzávaló pent mozgatni. A betűelemek, betűk nagyméretű vázolásához jól használható, motiváló eszköz.

Amennyiben még írásvetítővel dolgozunk, ennek használata is eltér a többségi iskolában megszokottól: teljesen besötétített teremben vetítünk, hogy a kép kontrasztosabb, élesebb legyen, így az a táblai írásnál jobban olvasható lesz. Az írásvetítő elhelyezése is más: a tanulók háta mögé helyezzük a készüléket, hogy ne foglaljon el a tanulók szempontjából értékes helyet, és hogy nagyobb képet kapjunk.

6. Módszertani ajánlások

6.1. Az olvasás, írás tanulásának előkészítése

Az olvasás készség, mely sok-sok részkészségből tevődik össze. A gyengénlátóknak is rendelkezni kell ezekkel a készségekkel. Csak akkor sikeres az olvasástanítás, ha a részkészségek rendszere kellően előkészített. Az előkészítés a részkészségek kialakítását és állandó gyakorlását jelenti. Ez a fejlesztő munka nem fejeződik be az olvasástanítás megkezdésekor, hanem a szükségétől függően tovább folytatódik. Nem szabad sajnálnunk az előkészítésre fordított időt, mert a jó előkészítéssel későbbi nehézségeket előzhetünk meg. Az olvasási nehézségek hátterében a nyelvi készségek fejletlensége húzódhat meg. A különböző készségek egymásra épülnek, egy probléma jelentkezésekor mindig egy alacsonyabb szintre kell visszamenni.

Két fontos feladatot különböztetünk meg: a látássérülésből eredő hiányok pótlását és az alapozó képességek fejlesztését. Ezért is tervezzük hosszabbra az előkészítő időszakot.

Párhuzamosan folyik az olvasás és az írás előkészítése. A gyengénlátó gyermekek kézmozgásának fejletlensége miatt különösen fontos az írásmozgás-koordináció

fejlesztése. A finommozgásokat sokféle tevékenység készítheti elő, utánzó mozgások, nagyobb felületek egyenletes színezése, gyurmázás, rajzolás, különféle kirakós-és manipulációs játékok. De ne feledkezzünk el arról sem, hogy ez a képesség erősen belső érési folyamatoktól függően fejlődik. A kéztornák különösen fontosak, melyeket a bemutatás után, a vázolás előtt szoktuk végeztetni. Később a folyamatos kézcsúsztatást is meg kell tanítani.

Az írás előkészítéséhez tartoznak a térérzékelést fejlesztő gyakorlatok is. Ilyenkor a gyerek egész testével érzékeli a helyzetet. Játshatunk velük olyan játékokat, ahol két sor között kell elmenni (Bújj, bújj, zöld ág), formáltatunk velük körvonalat (különböző körjátékok), alakíthatunk S-formát (Kis-kis kígyó, tekereg a fára) stb.

Ennek az időszaknak központi feladata a nyelvi tudatosság fejlesztése is, ez felbontó (analizáló) és építő (szintetizáló) gyakorlatokat jelent, melyeket később is folytatni kell.

Az előkészítő időszaktól kezdve időt kell szánunk a köznyelvi kiejtés, beszéd, szóbeli szövegalkotás folyamatos gyakorlására is. A makacs zöngés-zöngétlen hangzócserek, az elmosódott artikuláció, mely abból is eredhet, hogy nem látja a másik artikulációs mozgásait, a motyogó beszéd, vagy a hadaró, tagolatlan artikuláció is veszélyezteti az olvasás és írástanulás sikerességét.

A látássérülésből fakadó egyéni szükségletek megismerése és felismerése után az előkészítő időszakban olyan, az egyéni szükségletekhez alkalmazkodó komplex fejlesztésre van szükség, mely megteremti a sikeres olvasás- és írástanulás feltételeit.

6.2. Az írás tanításának módszerei

Gyengénlátó gyerekek számára az az írástanítási módszer célszerű, mely lehetővé teszi a késleltetett írástanulást, és a látási ellenőrzés mellett mozgás-automatizmusokra támaszkodik (Paraszky, 1994). A dőlt írás módszertanában fontos a lendületes mozgás és a lüktető ritmus kialakítása. Ez szükséges a

fáradtságmentes, egyenletes, jól olvasható íráshoz. A gyakori kézfelemelés oldja az izomfeszültséget, a kéz elfáradását. Az aktív pihentetés (ujjak, kéz, kar, váll, nyak játékos átmozgatása) mondókázással, énekkel kísérve megtöri az írás monotonitását, új lendületet ad a munkának.

Az írástanításnak mindenekelőtt az egészségügyi feltételeit kell megteremteni: meg kell tanítani a helyes ülést, a testtartást, az asztallap dőlési szögének beállítását, a kéztartást, az írófelület helyzetét (dőlt írásnál a jobbkezesek kissé balra döntve helyezték a füzetet az asztalra), az íróeszköz tartását. Mindez döntően befolyásolja az írás minőségét.

Akár az álló írást, akár a dőlt írást választjuk a betűelemek tanításának a menete a következő:

Megmutatjuk az élénkszínű kartonból kivágott, táblára helyezett, nagyméretű betűelemet. Megbeszéljük, hogy mihez hasonlít (pl. a felső-alsó hajlítás a hattyú nyakára). A környezetükben is kereshetnek hasonló formát, és ezt kezükkel végigsimíthatják.

a) Bemutatjuk, és elmagyarázzuk a betűelem alakítását (kezdő- és végpontot, vonalvezetést, a vonalrendszerben való elhelyezést később magyarázzuk el). A balkezeseknek külön mutassuk be az alakítást bal kézzel. Pontosan figyeljék meg az írásmozgást a tanulók, erre biztosítsunk elegendő időt.

b) Ezután a gyerekek végezzék el az alakítást egyre kisebbedő formákban (egész karral, alkaral, csuklóból, kézfejjel, ujjal) a levegőben, előbb függőleges, majd vízszintes síkban. Fontos, hogy a tanító velük szembe állva, nekik tükörképet mutatva, velük együtt alakítsa a betűelemet. Dőlt írás tanításakor meg kell különböztetni a testüktől távolodó (függőleges síkban felfele haladó) hangsúlytalan, könnyed mozgást a testükhöz közelítő (függőlegesen lefele haladó) hangsúlyos, erőteljes mozgástól. Ezek a hangsúlyos és hangsúlytalan szakaszok a gyengénlátók írásában nem látszódnak erősebben és halványabban, mint az ép látásúakéban, ez nem is várható el, hiszen akkor nem látnák jól saját írásukat. Fontos azonban, hogy írásuknak lendülete és ritmusa megmarad.

c) A gyerekek végigjárhatják a padlón kialakított nagyméretű betűelemet, végig tolhatják rajta kisautójukat. Tapogassák végig a vázoló lapon a nagyméretű

betűelemet – ez mindig a legnagyobb alakú forma –, hogy ujjukkal is érzékeljék a betűelem formáját (taktilis megerősítés). Ki is rakhatják babszemekkel, kukoricával, megformálhatják gyurmából, könnyen hajlítható műanyag szálból.

d) Pauszpapírt helyezve az átírólapra gyakorolják az elem vázolását vázolófogással: a ceruza „derekát” fogják, s próbálják meg nagy ívben mozgatni a karjukat. Ekkor az alkar nincsen még megtámasztva a padon. Sokszor írják át a betűelemet, irányítsuk szavakkal mi, később ők maguk az írásmozgást (pl. kis alsó hajlításnál: ferdén le, hajlít, ki), Célunk a mozdulat, a ritmus és a lendület érzékeltetése úgy, mint a levegőben íráskor. Itt postairónt használjunk, vagy esetleg zsírkrétát, hasábalakú viaszkrétát.

e) A vázoló lap üres hátuljára emlékezetből - ha kedvük van akár behunyt szemmel is – leírják a tanult betűelemet.

f) Ezután egy-egy nagy alakú betűelem másolása következik, most már szabályos ceruzafogással. Ez is még postairónnal történjék.

g) A következő lapon egyre kisebbbedő formában kell leírni a betűelemet, eleinte két vonal közé, majd a vonalrendszerbe. Ekkor mutatjuk meg a betűelemnek a vonalrendszerbe való elhelyezését.

h) Végezetül a tanár által előírt, a gyengénlátók számára készített sárga lapú írólapon és írásfüzetben az elemek írására kerül sor. Nagyon fontos, hogy a gyengénlátók mozgásemlékezetükre és biztos belső képzetükre támaszkodva már az első íráselemek tanulásától kezdve tollbamondás után is írjanak.

Az írás módszertanában az előkészítő időszak időtartama és a betűírás megkezdésének időpontja a tanulók haladásától, fejlettségétől függ. A nyújtott előkészítő időszak elegendő időt biztosít az íráshoz szükséges alapvető képességek kialakításához, a helyes írásszokások beidegződéséhez.

A betűk írása ugyanilyen kimunkált és alapos. Először bemutatjuk az írott kisbetű alakját és összehasonlítjuk a nyomtatott kisbetűvel. Ezt olvasókészüléken vagy táblán szoktuk végezni. Utána megbeszéljük, hogy az írott betű milyen betűelemekből tevődik össze. A betűk vázolása, írása megegyezik a betűelemek tanításának lépéseivel. A betűk írásakor is fokozatosan csökkentjük a méretet. Az, hogy mekkora sortávolságú lapra, ill. füzetbe ír, a gyerek közeli vízusa és

finommozgásának fejlettsége határozza meg, de törekednünk kell a normális írásméret megközelítésére. Az írás ritmusát a betűk egyenletes egymáshoz való kapcsolása is befolyásolja, ezért a nehezebb kapcsolásokat tartalmazó szavakat is vázolják és átírják.

Nagyon fontosnak tartjuk az írásfüzet használatát. A munkafüzetekben az olykor halvány színnel előírt minta és vonalazás nem jól látható, nem tanulják meg az írásmű elhelyezését a papírlapon, zavarja őket a kevés hely, vagy összepréselik munkájukat, vagy a margóra írnak.

A gyengénlátók számára a tábláról és a könyvből másolás nehéz feladat, az aliglátó nem látja a helyéről a táblára írt szöveg minden részét, ha kimegy a táblához, nagyon lassan halad a másolással. Gondot jelent a könyv elhelyezése is, és nehéz visszatalálnia oda, ahol éppen tartott, fárasztóak a másolandó szöveg és a saját írás közötti váltások. Ezért a gyengénlátó nagyobb egységet nézzen meg (szavak, később szókapcsolatok) és emlékezetből írja le, szótagonként diktálva magának. Mivel a tanulók látásteljesítményük és egyéni adottságaik miatt nagyon különböző tempóban írnak ezért diktáláskor differenciálnunk kell.

Az önmaga és mások számára is jól olvasható kézírás elérése érdekében az ellenőrzés és az írástechnikai hibák javítása is másképp történik: minden írásbeli munkájukat véleményezzük, egyénenként hívjuk fel figyelmüket legjellegzetesebb hibáikra, elmagyarázzuk, hogyan korrigálhatják azokat. A motiváltság fenntartásához, a pozitív megerősítéshez, a megfelelő vizuális emlékkép bevééséhez ugyanilyen fontos a szabályosan írt, helyesen kivitelezett elemek kiemelése írásmunkáikban. Az önellenőrzéshez, a hibák megbeszéléséhez az olvasókészüléket jól használhatjuk, mert nagy méretben látva írásukat könnyebben észreveszik saját tévesztéseiket, ujjukkal mutathatják, hogyan javítanák azokat.

6.3. Betűtanítás, az olvasási készség fejlesztése

Meixner szerint a betűtévesztések hátterében a következők állhatnak:

a tanító hibázik, ha

- nem biztosít elég időt a begyakorlásra, a hármasszociáció kialakulására,

- a begyakorlás során a betűk differenciálására nem fordít elegendő időt, és így a megkülönböztető jegyek kiemelése nem egyértelmű a gyerekeknek;
a gyerekek téveszthetnek:

- a betűk optikai hasonlósága miatt,
- a hangok akusztikai, beszédmotoros hasonlósága miatt,
- a térészlelés hiányosságai, a térbeli összefüggések felfogási nehézségei, az információk térbeli elrendezésének fejletlen szintje miatt,
- a téri irányok megítélési nehézségei, az iránytévesztés miatt,
- az alak és formaállandóság fejletlensége miatt,
- a Gestalt látás, az alakszervezési folyamat fejletlensége miatt.

Ebből következik, hogy a percepciós és motoros készségeket fejlesztő gyakorlatokat célirányosan váltogatva a betűtanítás időszakában is be kell építeni a tanítási órák menetébe. Fontos, hogy az egyéni szükségletekhez alkalmazkodva helyesen határozzuk meg a betűtanulás ütemét. Lényeges a betűtanítás sorrendje, a diszlexia prevenciós módszerek figyelembevétele.

A betű pontos bevézéséhez szükséges a részletgazdag belső kép kialakítása, ezért a betűtanítás menete a következő (Paraszky, 1994.):

1. A hang megfigyelése

- a) képolvasás (eseménykép)
- b) a hívókép kiemelése
- c) hangleválasztás (a szó elejéről)
- d) hangoztatás, hangelemzés
- e) hangfelismerési gyakorlatok, zöngés-zöngétlen párok differenciálása
- f) az új hang helyének meghatározása

2. Betűtanítás:

- a) hang-betű megfeleltetés
- b) a nyomtatott alak bemutatása

Az aliglátók betűtanításánál támaszkodnunk kell a tapintásukra is, ezért a betűt pl. hullámpapírból kivágva juttassuk másféle tapasztalathoz.

- c) betűelemzés: hasonlóságok és különbségek keresése a már megismert betűk és az új betű között
- d) betűfestés, a betű körvonalas rajzának kiszínezése a betűforma cselekvő megismerését szolgálja
- e) betűkeresés fokozatosan csökkenő betűméretű szövegben
- f) betűfelismerési gyakorlatok, betűsorok olvasása
- g) nyílt- és zárt szótagok hangos olvasása
- h) szavak olvasása szótagolással szótípusok szerint

A szótagolás rendkívül fontos, a szótag a beszédalkotás és a beszédelfogás alapegysége. Egy kisebb egység a szóegész és a hang között, ezért a kezdő olvasó számára a szótag olvasása könnyítés: kisebb egységek dekódolását kell megoldania. A szótagolás pontos olvasásra szoktat. A szótagolás a helyesírás tanításának az alapja, ugyanis hosszú ideig nincsen nyelvtani magyarázatokra lehetőségünk (mert nem tanítunk nyelvtant), ezért a másképp írjuk – másképp ejtjük eseteket (hangtörvények) szótagoltatással tanítjuk. Végezetül: a szótagolás az elválasztás alapja, tehát az elválasztás tanításához is szükséges. A digitálisan szerkesztett olvasólapokon (word, ppt) folyamatosan gyakoroltatjuk a szótagok gyors, pontos olvasását. A legkönnyebb a nyílt szótagok olvasása (mássalhangzó + magánhangzó), ezzel kezdjük az olvasást. A szótagokat a Meixner-módszerből ismert módon rendeztük el: oszloponként a mássalhangzók azonosak, soronként a magánhangzók. Ezután következik a szótípusok szerint oszlopokba írt szótagolt szavak olvasása (azonos struktúrájú és hosszúságú szavak, melyekben teljesen egyforma a mássalhangzók és magánhangzók váltakozásának elve). A szótípusok tanításának sorrendje fontos: a betűk száma csak lassan emelkedjen és később kerüljenek sorra azok a szavak, melyekben mássalhangzó-torlódás van. A szótípusok közül a legkönnyebb a két nyílt szótagból állók olvasása, ezt követik a három betűs, zárt szótagból álló szavak. Ha a két és három betűből álló szótagok olvasásában már biztosak, áttérünk az öt betűs szavak szótípusok szerinti olvasására. A feladatlap segítségével könnyen tudunk differenciálni: azt a szótípust olvassa, ahol éppen fejlődésében tart, olyan betűméretben, amekkorában biztosan felismeri a betűket, a jobb olvasók pedig szótagolás nélkül is elolvashatják ugyanezeket a szavakat. Ugyanakkor változatos gyakorlóanyagot tudunk

összeállítani, az olvasókönyv szavait, mondatait hamar megjegyzi a gyengénlátó, előfordul, hogy nem olvassa, hanem fejből mondja. A szósorok alkalmasak a szókincs fejlesztésére is. A szómagyarázatnál ha lehetséges, mindig vegyék kézbe, vagy nagy képernyőn nézzék meg azt a tárgyat, amit a szó jelent, ez egy kis pihenésre is módot ad olvasás közben, és elkerülhetjük a verbalizmust.

Az analízis mellett a szintézis is legyen jelen az olvasás órákon. Ha a dőlt írást tanítjuk, a szavak írása későbbre csúszik, ezért fontos a szavak kirakása. A betűkártyák közül a legjobb a nagyméretű, a magánhangzókat és a zöngés és zöngétlen mássalhangzókat más- más színnel jelölő Meixner-féle készlet. A betűtartó, a kártyák mérete és a betűk színe könnyebbé és gyorsabbá teszi a keresést. A betűkártyák elrendezésével is segíthetjük munkájukat: csak a tanult betűk legyenek benne, és külön sorba rakjuk a magánhangzókat és a mássalhangzókat. Ha már a betűk több mint felét ismerik, a betűk kiválogatása és visszarakása ezzel az eszközzel is túl sok időt vesz igénybe. Amennyiben olyan olvasástanítási módszert választottunk, mely a nyomtatott kis- és nagybetűket egyszerre tanítja, írhatnak szavakat nagy nyomtatott betűvel. Így mire a kis betűk tanulását elkezdik, már szavakat vagy akár rövid mondatokat is tudnak írni helyes betűsorrendben, betűkihagyás nélkül.

A fokozott, koncentrált figyelmet igénylő olvasás a gyengénlátó számára fárasztó tevékenység, gondoljunk lazító, pihentető feladatok beiktatására. Erről részletesen lehet tájékozódni Paraszka Sára: Közelről nézve c. könyvében.

Mivel a tanulók látóképességük (látásélesség, látómezők nagysága, szemmozgás, fény- és színérzékenység), és egyéni sajátosságaik (lelki alkat, fáradékonyság, figyelem, motiváció, az hogy látónak, vaknak vagy aliglátónak azonosítja magát) tekintetében nagyon különbözőek, ezért eltérő az olvasás tempója is. Az aliglátó tanulótól, aki akár nagy nagyítású nagyítóval, akár olvasótelevízióval, akár nagyított lapon olvas, nem várhatjuk el, hogy ugyanolyan hosszúságú szöveget olvasson el, mint a többiek. Olyan olvasmány-feldolgozási módszert válasszunk, mely lehetővé teszi, hogy előzőleg (nem egyszerre!) elolvashassa a feldolgozandó szöveget vagy annak egy részét. Megismerkedhet a hosszabb olvasmányokkal úgy is, hogy

meghallgatja hangoskönyvben, képernyőolvasó program segítségével. Az aliglátó tanuló nehezen tájékozódik a szövegben, ha valamiért fel kell néznie, nehezen talál vissza ahhoz a részhez, ahol éppen tartott. Nem várhatjuk el azt sem, hogy első olvasásra az írásjeleknek megfelelően hangsúlyozza a szöveget. Egy vonallal bejelöltethetjük, hogy meddig tart a mondat, hogy mielőtt elkezdené a mondat olvasását gyorsan megtalálja a mondatvégi írásjelet, és megnézhesse azt. A házi feladat is legyen differenciált: az olvasmány egy részét kelljen csak elolvasnia. A kötelező olvasmányok feldolgozásában is engedményeket kell tennünk: rövidebbeket válasszunk, vagy másféleképpen ismerje meg azok tartalmát (pl. hangoskönyv, film, színházi előadás, szülői felolvasás)

6.4. Javasolt olvasmány-feldolgozó eljárás

Első és második osztályban a szövegfeldolgozás lépései a következők:

- a) A cím elolvasása, az előfeltevések megfogalmazása, a képek megbeszélése.
- b) A tanár bemutató olvasása, a spontán reakciók meghallgatása.
- c) A hangos olvasás előkészítése: az olvasmány hosszabb, ismeretlenebb szavainak olvasása digitális eszközön (okostábla, interaktív kijelző, tablet) szómagyarázattal. (Első és második osztályban minden olvasmányon végeztessünk ilyen olvasástechnikai gyakorlatokat.) Először szótagolva olvastassunk, utána ugyanazokat a szavakat egybe ejtve. A szómagyarázatok legegyszerűbb és gyerekhez legközelebb álló módja a szemléltetés. Ez kétféleképpen történhet: a valóságos tárggyal, ábrával vagy modellel, valamint mozgásos bemutatással. A nehezen megmagyarázható és jól szemléltethető dolgokat képekkel, rajzokkal szemléltetjük. A mozgásos bemutatásra jó példa a következő gyakorlat: Mutasd meg, hogyan gubbaszkodtak a madarak? Egyszerű módja a szómagyarázatnak a mondatba helyezés. Gyakran a szinonimát adjuk meg, vagy a régies alakok mellé megadjuk a mai változatot. Ahol csak lehetséges, éljünk klasszikus szómagyarázattal, helyezzük bele a szót fogalmi körébe. Ennek a technikája a következő: megadjuk a fölérendelt fogalmat, majd pedig felsoroljuk a megkülönböztető jegyeket. Használjuk egyre gyakrabban a klasszikus logikai alapú szómagyarázati módot, két okból. Egyrészt ez található az értelmező szótárakban, tehát ezzel készítjük elő tartalmi szempontból a szótárhasználatot. Másrészt, ez a

logikai felépítés minden tanulási stratégia alapja, minden új fogalom struktúrája ez. Ily módon készítjük elő a tanulás tanítását.

d) Részenkénti feldolgozás, az olvasmány megértése: hangos olvasás egyenként. Kulcskérdés az olvasottakra való emlékezés. Ezért mindig kérdezzük meg a mondatok jelentését, az olvasottak lényegét. Azután mutassunk rá a mondatok kapcsolódására, a különféle utalások vonatkozásaira, a névmások tartalmára. Az olvasás következtetések sorozatos levonása. Ha ez nem fejlődik ki a gyerekekben, nem fog később megbirkózni a hosszabb és a nehezebb szövegekkel. Az olvasásfejlesztés a gondolkodás fejlesztése is egyben. A legnagyobb nehézséget a megértésben a szövegbeli kihagyások okozzák.

e) Beszélgetés a szövegről: a lényeg összefoglalása, aktualizáló beszélgetés, a mese vagy történet eljátszása. Első és második osztályban mindig foglaltassuk össze néhány mondatban az olvasmány tartalmát, s mondassuk el a gyengébbekkel is. Ez nagyon fontos a szóbeli szövegalkotás és a későbbi fogalmazástanítás szempontjából. Elmondás közben használják a gyerekek az olvasmány szavait és fordulatait.

f) Olvasásgyakorlás megadott szempontok szerint és módon, szöveggel kapcsolatos feladatok megoldása (ez a lassabb olvasási tempó miatt többnyire a következő óra feladata).

Harmadik, negyedik osztályban a hosszabb olvasmányokat két órán dolgozzák fel. Előzőleg otthon a saját tempójukban, több részletben elolvashatják az olvasmányt. A házi feladat célja, hogy globálisan megismerkedjenek a szöveggel, és megjelöljék az ismeretlen kifejezéseket. Az olvasmányfeldolgozás menete kiegészül a műfaj, nyelvezet és szerkezet vizsgálatával.

6.5. A látássérülésből adódó olvasási nehézségek és a diszlexia elkülönítése

A diszlexia-veszélyeztetettséget okozó részfunkció zavarok egy része az életkor előrehaladtával nem rendeződik, hanem alapját képezheti az iskolai kudarcok sorozatának. A motoros-, akusztikus- és vizuális észlelés, az emlékezés funkcióinak összerendezetten kell működniük ahhoz, hogy az iskolai előrehaladás sikeres legyen. Az alak, forma, nagyság és szín differenciálásának képessége az olvasás

szempontjából nélkülözhetetlen. A látássérült és a diszlexia-veszélyeztetett gyerekeknél egyaránt találkozunk e részfunkciók fejlődési késésével, sérülésével: gyenge a vizuális percepciójuk, nehezen tudják a lényeges és lényegtelen elemeket megkülönböztetni, a részeknek az egésszel való összefüggését helytelenül ítélik meg, és a részeknek egymáshoz való viszonyát sem látják jól. Ugyanígy mindkét csoportra jellemző lehet a motoros ügyetlenség, a nagymozgások koordinátlansága, a finommotoros koordináció zavara. Fontos tehát a diszlexia-veszélyeztetettség más rizikótényezőit is figyelembe venni. A beszéd területén megnyilvánuló tünetek közül a megkésett beszédfejlődést, melynek maradványtünetei iskoláskorban is jelentkezhetnek (szótorzítás, hangátvetés, szótagok felcserélése), a szűk aktív szókincset, szómegtalálási nehézséget, a gyenge szövegemlékezetet, az enyhe diszgrammatizmust, a beszédmegértési problémákat. Jelzésnek számít a dominanciazavar, a kialakulatlan testséma, a térben és időben való rossz tájékozódás, a gyenge ritmusérzék és az amuzikalitás. Az akusztikus területen mutatkozó nehézségek sem állnak összefüggésben a látássérüléssel, pl. a fonémadifferenciálási nehézség, vagy a vizuális és auditív szeriális készségek fejletlensége. Diszlexia veszélyeztetettség esetén kérjünk segítséget a logopédustól, fejlesztőpedagógustól.

6.6. Az olvasókészülékek használatának elsajátítása

Az aliglátó a korszerű optikai és elektronikus eszközök között találja meg azt, amellyel elsajátíthatja a „látó” írást, olvasást. A gyermek vizuális észlelésének minősége és egyéb képességei (pl. finommozgásainak fejlettsége) határozzák meg, hogy számára melyik a legmegfelelőbb. A következőket kell elsajátítania, hogy azt mondhassuk, megtanulta azt használni, így az valóban az ismeretszerzés eszközévé válhat és elősegíti a személyes autonómia kialakulását, fokozza önbizalmát, szociális kompetenciáját:

- Tudnia kell az olvasókészülékkel vagy optikai eszközzel különböző nagyságú, vastagságú, betűtípusú és betűméretű írott és nyomtatott szöveget olvasni, ezekből információt szerezni.
- Kézben tartható nagyítónál tartani kell a megfelelő fókusztávolságot.
- Meg kell keresnie a választott oldalt és bekezdést.

- Amennyiben látássérülésének mértéke indokoltá teszi és az eszköz használatát mozgáskoordinációs zavar nem nehezíti, hozzon létre a választott eszközzel ön maga és mások számára is jól olvasható, áttekinthető írásképet. Ha lehetséges, tudjon a nagyító alatt különböző szövegrészeket aláhúzni, megjelölni.

Az olvasókészülék használatát elsősorban a tanítási órán kell begyakorolnia. Meg kell tanítanunk azokat az apró fogásokat, melyekkel meggyorsíthatja az olvasókészülék alatti munkáját.

- Úgy helyezze a könyvet, füzetet a készülék asztallapjára, hogy a sorok egyenesen jelenjenek meg a képernyőn.
- Ha olyan készülékkel dolgozik, melynek az asztalját kell mozgatni sorkövetéskor és sorváltáskor, a margóbeállítóval szabályozza, hogy az asztallap csak a sor elejétől a sor végéig mozogjon. Így egy gyors mozdulattal visszatalál a sor elejére.
- Az oldalszámok keresésekor az oldalszám nagy méretben látszódjon a képernyőn és ujjai közt pörgetve a lapokat könnyen megtalálja a kívánt oldalt.
- Amikor az olvasmányban akar tájékozódni, kicsinyítse le az oldalt, hogy minél több bekezdés férjen a képernyőre, keresse meg az adott bekezdést, majd újra a megfelelő betűméretre nagyítva olvashatja azt.
- Gyakorolnia kell a váltást szövegről képre, majd vissza; szükség lehet a kép egyes részleteinek kinagyítására is.

A legnehezebb az olvasótelevízió alatti írás megtanulása. Megtanításához a következő feladatokat végezzük:

- a) A sokféle íróeszköz közül válasszuk ki azt, amely a legjobban látható nyomot hagyja, és azt a füzetet, melynek vonalazása határozottan jelenik meg a képernyőn.
- b) Az íróeszköz ráhelyezése adott pontokra: a toll hegyét tartsa a papír fölé és addig csúszassa a kezét, míg az a képernyőn is megjelenik, és a kívánt helyen érintse a papírhoz.
- c) Vonalak húzása különböző irányba szabadon, majd adott ponttól meghatározott pontig.
- d) A vonalvezetés gyakorlása játékosan (pl. egyszerű labirintus, formák másolása, stb.).
- e) Színezés, rajzolás.

- f) Betűelemek, számok, betűk írása sima papírlapon.
- g) Betűelemek, számok, betűk írása vonalközbe.
- h) Betűkapcsolatok, szavak írása.
- i) Folyamatos írás, sorváltás írás közben.

A feladatokat előbb mindig rögzített asztallapon végezze, miután a feladatot nagy biztonsággal el tudja végezni ilyen pozícióban, áttérhet az asztallap szükséges mozgatásával egyidejű feladatmegoldásra. Az írást először nagy nagyítás mellett gyakorolja, majd a nagyítás fokozatos csökkentésével térjen át a számára legkedvezőbb nagyítás használatára.

6.7. A Braille írás-olvasás

A Braille írást és olvasást azok a tanulók sajátítják el, akiknek látóképességük oly mértékben csökkent vagy progrediáló szembetegségük következtében csökkenni fog, hogy sem optikai sem elektronikus eszközzel nem képesek egy hosszabb terjedelmű szöveg önálló olvasására. Meg kell adni a lehetőségét annak, hogy rendelkezzenek egy másik eszközrendszerrel, mellyel eredményesen vehetnek részt a tanítás-tanulás folyamatában. Ezek a tanulók egyéni fejlesztés keretében megtanulják a Braille betűket és írásjeleket. Ezután a tanítási órákon is gyakorolják a Braille olvasást és írást pl. az olvasmány egy-egy sorkihagyással írt bekezdésének elolvasása, egy-egy feladat felolvasása, Ne várjunk addig, amíg a pontösszetételek olvasási sebessége eléri az átlagos olvasási sebességet. Ha nem élünk ezekkel a tanórába beépíthető lehetőségekkel a Braille olvasás készség szintű elsajátítása hosszadalmasabb lesz.

Korábban szerzett vizuális emlékképek megkönnyítik a pontösszetételek rögzítését és felidézését. A Braille betűk tanításánál támaszkodjunk ezekre pl. keressünk hasonlóságot a pontösszetételek alakja és a korábban megismert síkírás betűi vagy különböző alakzatok között.

Szoktassuk a tanulókat önellenőrzésre, olvassák el saját írásukat akkor is, ha az olvasás még nehézséget jelent. Így azonnal észreveszik, ha nem tapintható jól írásuk nyomatéka, ha rossz pontösszetételt írtak vagy rosszul javítottak szóközben.

Meg kell tanítanunk, hogyan jegyezzék le az órai feladatokat, jegyzetkészítésnél miként tehetik munkáikat könnyen áttekinthetővé (Pl. a lap tetejére felírják a tantárgy nevét, a dátumot, az egyes feladatokat vízszintes Braille vonallal - melyet c betűk írásával kapnak – választják el). Segítenünk kell, hogy régebbi írásmunkáik között is gyorsan eligazodjanak, legcélszerűbb a különféle tantárgyak lapjait más és más gyűrűs dossziéba befűzni.

Teremtsük meg a lehetőséget, hogy megismerjék a vakok Braille- és hangos könyvtárát, kölcsönözhessenek és vásárolhassanak könyvet a Szövetségből.

Felhasznált és javasolt irodalom

5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
forrás:<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200110.KOR&searchUrl=/gyorskereso%3Fkeyword%3D5/2020.%2520%28I.%252031.%29%2520Korm.%2520rendelet>

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
forrás:https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_a_laprogramok/

Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára
forrás:https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf

Helyi tanterv 2013

Magyar nyelv és irodalom 1-4. évfolyam

Gyengénlátó, aliglátó tanulók számára

Budapest, 2013

Módszertani útmutató

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM - alsó tagozat

Gyengénlátó, aliglátó tanulót integráltan nevelő pedagógusoknak

Készítette: Molnár Csilla

Budapest, 2005

Fejlesztő eljárások óvodáskorú gyengénlátó, aliglátó gyermekek számára

Összeállította: Parasz kay Sára

Készült a Nemzeti Fejlesztési Terv HEFOP/2005/2.1.6 Operatív Programja
keretében

Adamikné dr. Jászó Anna–Bocsák Veronika–Lénárd András

Tanítói kézikönyv Magyar nyelv és irodalom 1-4. osztály

Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest, 2006

Adamikné dr. Jászó Anna

Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig

Tre z or Kiadó, Budapest, 2002

Kutiné Sahin –Tóth Katalin (szerk.)

A dőlt írás tanítása

Fővárosi Pedagógiai Intézet, Budapest, 1996

Parasz kay Sára

Közelről nézve

Budapest, 1994

Meixner Ildikó – A dyslexia prevenció, reedukáció módszere

Meixner Műhely, 2015

Adorján Katalin — Gyakorlóanyag dyslexiás gyermekek részére I-III.

Meixner Műhely, 2015

Dr. Spencer Kagan

Kooperatív tanulás
Önkonet, Budapest, 2004

Székely Balázsne
(R)észképességek
Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2002

Gyengénlátó, aliglátó tanulók magyar nyelv és irodalom oktatásában jól használható digitális, online források, online támogató, szakmai csoportok:

www.learningapps.org

<https://wordwall.net/hu>

<https://genial.ly>

Mozaik Digitális Oktatás: www.mozaweb.hu; www.mozabook.hu

Meixner Alapítvány: www.meixner.hu

www.okosdoboz.hu

Okostankönyv:

https://www.nkp.hu/letoltheto_tananyagok; <https://www.nkp.hu/feladat/feladattar/>

Pedagógusok digikincsei - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/2081185998693857>

IKT és egyéb ötletek főként alsós tanítóknak - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/221845938742346>

Online otthonoktatás aliglátó és gyengénlátó tanulók számára - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/560310601271642>

Magyar tanítása alsó tagozaton - pedagógusoknak - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/magyar.tanitasa.also.tagozaton.pedagogusoknak>

Meixner első osztályban tanítók - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/251248365815300>

Meixner módszerrel tanítók oldala - facebook csoport

<https://www.facebook.com/groups/119714885328188>

